

Mobiler, bienes nyttårsaften – og definisjonsmakten

(Publisert i forkortet versjon i Klassekampen 17.09.2014. Publisert på einarflydal.com 22.09.2014)

I Norge legger vi stor vekt på uttalelser fra forskere og eksperter. Men vet vi om ikke forskerne først og fremst misjonerer for sin tro eller finansierer – og strekker konklusjoner lengre enn fellen holder? Her er to eksempler til ettertanke.

Biene lider nyttårsaften. Daniel Favre, en bioteknologi-forsker i Lausanne og engasjert i byens bieoppdrett, driver på lavkostbudsjett. Gjennom tre årsskifter registrerte han bienes summing i bikuber rundt nyttårsaften. Hvordan tar biene det når ca 700 nyttårsraketter blir skutt opp? De bryr seg ikke. Men når den voldsomme SMS-trafikken setter inn, blir de helt paniske. Kubene summer av fluktsignaler. Der er ingen mobiltelefoner i nærheten. Basestasjoner og mobiler lenger unna er tydeligvis nok. Eksperimenter som Favre og andre kloden rundt har gjort, gir liknende resultat: Biene får panikk av mobiler, og mange forsvinner.[1]

Slike forsøk bidrar til å forstå hvorfor bier i stort antall blir borte selv vinterstid. Andre har påvist effekter som massedrap i kubene. Bisamfunn kollapser. De fremste forklaringene på biers «Colony Collapse Disorder» kretser likefullt rundt plantevernmidler, middplager og moderne ensidig vegetasjon. Selv det store europeiske bieforskningsprogrammet COLOSS foregår uten at man vurderer innvirkningen fra mikrobølger. Derfor kommer man heller ikke til å finne at slikt har en virkning.

Andre har – med bananfluer, mus og mennesker – påvist i lab-forsøk at celler dør, DNA skades og eggdannelsen av typisk mobilstråling.[2] Mikrobølgestrålingen har altså plagsomme biologiske effekter. Men i følge helse- og strålemyndighetene har ikke slik stråling som mobilstråling helseeffekter på bier, mennesker eller natur.[3] Konklusjonen bygger særlig på en stor dansk epidemiologisk kreft-og-mobil-studie der man ikke fant forskjell mellom brukere og ikke-brukere. Hvordan ble så den studien til? Jo, slik, har den amerikanske epidemiologen George Carlo beskrevet det:

Carlo ledet Motorolas 28 mill. \$-prosjekt (WTR) på 1990-tallet for å finne mulige helsevirkninger av mobiler. Bransjen var da plaget av forskningsrapporter om DNA-skader, kreft og andre lidelser, og av rettssaker. Konklusjonene fra WTR begynte å ta form: klare helseskader. Så ble Carlo oppringt av forskerne John Boice og Joseph McLaughlin. De ledet også noe de kalte «International Epidemiology Institute» og tilbød et ferdig forskningsopplegg som ville skjule mobilenes negative helsevirkninger. Carlo avviste dem. Boice og McLaughlin gikk så direkte til bransjen og fikk nøkkelroller i flere undersøkelser. Blant annet i den store danske. Der brukte de det opplegget de først tilbød Carlo, noe Carlo har beskrevet det ganske detaljert.[4] Rapporteringen visket ut klare, statistisk signifikante og betydelige økninger av svulster i hodet. Konklusjonen «Ingen sammenheng» ble massivt markedsført. Den overdøvet alle de forskningsrapporter som konkluderte motsatt.

Å forvirre med slik forskning – og å finansiere mer forskning som starter på bar bakke – er bevisst mediestrategi i noen kretser. Det er dokumentert innen farmasi, plantevernmidler, tobakk og asbest. [5] Du skal gå i stor detalj for å forstå triksene. Hvilken oppdragsgiver gjør vel det? Slik kan skurkestreker som rammer oss alle hjelpes fram selv av velmenende forskere, informasjonsarbeidere og av direktører i næringen og etater.

Har du først publisert og gjort karriere på en bastant konklusjon om ingen sammenheng, så sitter det langt inne å posisjon. Og hvilken næringslivsleder vil erklære at han selger helsefarlig utstyr for så å overlate markedet til de andre? Hvilken byråkrat orker å ta opp kampen?

Når forskning og ekspertise er premissgivere i politikken, bør tilliten synke når ekspertmiljøene har mye å forsvare – f.eks. sine finansieringskilder. Deres funn bør bli kontrollert, utfordret og fulgt opp, og tolkes utfra interessentbildet. Forskningsresultater er salgsvare og når den akseptable sannheten – «ingen fare!» – først er etablert, da må jo Daniel Favres lydopptak være feil?

Einar Flydal, AFP-er fra IKT-bransjen, næringsliv og akademia

FOTNOTER:

[1] f eks Favre, Mobile phone-induced honeybee worker piping, *Apidologie*, 2011, 42:270-279

[2] Panagopoulos et al., Cell death induced by GSM 900-MHz and DCS 1800-MHz mobile telephony radiation, *Mutation Research* 626, 2007, 69–78

[3] Svake høyfrekvente elektromagnetiske felt – en vurdering av helserisiko og forvaltningspraksis, Folkehelseinstituttet Rapport 2012:3

[4] Carlo, G: The Latest Reassurance about Cell Phones and Cancer, *J. Aust. Coll. Nutr. & Env. Med.* Vol. 26 No.1, April 2007

[5] f eks Oreskes & Conway: *Merchants of Doubt: How a Handful of Scientists Obscured the Truth on Issues from Tobacco Smoke to Global Warming*, Bloomsbury, N.Y. 2011